

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J.**, bývajúceho v K., zastúpeného JUDr. J., advokátom so sídlom v M., proti žalovanej **T., a.s.** so sídlom v B., zastúpenej JUDr. A., advokátom so sídlom v B., **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 8 C 329/2006 a na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14 Co 258/2009, rozhodol o námietke zaujatosti

t a k t o :

Sudkyňa Krajského súdu v Bratislave JUDr. Katarína Javorčíková **nie je vylúčená** z prejednávania a rozhodovania veci.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 11. marca 2009 č.k. 8 C 329/2006-177 uložil žalovanej povinnosť uverejniť v lehote 30 dní v týždenníku M. ospravedlnenie za článok publikovaný v týždenníku M. č. 10/2005 pod názvom „Michalovský sudca a exekútorka chceli protizákonne prisúdiť 30-miliónové odškodné“; vo zvyšku žalobu o nepeňažné plnenie zamietol.

V konaní o odvolaní proti uvedenému rozsudku, ktoré je vedené na Krajskom súde v Bratislave pod sp. zn. 14 Co 258/2009, vzniesol žalobca podaním z 12. októbra 2009 „námietku zaujatosti a námietku nezákonnej sudkyne“ voči JUDr. Kataríne Javorčíkovej. Uviedol, že „v týchto dňoch pred médiami viackrát vystúpila proti predsedovi najvyššieho súdu JUDr. Š.. Opakovane ho kritizovala, že zneužíva disciplinárne senáty na trestanie nepohodlných sudcov, atď. Menovaná sudkyňa je navyše autorkou, resp. vyzývateľkou *Charty päť viet*, ktorú nechala kolovať po všetkých súdoch na Slovensku. Sudcov v nej vyzýva na diskusiu o podmienkach v justícii a tiež o podpísanie tejto charty“. Žalobca

poukázal na to, že v médiách sa objavili vyjadrenia predsedu vlády Slovenskej republiky a tiež predsedu vládnej politickej strany (ĽS – HZDS), že sudcovia podpisujúci túto chartu konajú na objednávku politických strán. Zákon pri tom ukladá sudcovi zdržať sa všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu, alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov [§ 30 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príslušiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 385/2000 Z.z.“)]. V záujme záruky nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný najmä presadzovať a obhajovať nezávislosť súdnictva a jeho dobrú povesť, nenechať sa pri výkone svojej funkcie ovplyvniť záujmami politických strán, politických hnutí, verejnou mienkou alebo oznamovacími prostriedkami (§ 30 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z.z.). Ako ďalej uviedol, „je všeobecne známe, že predseda najvyššieho súdu JUDr. Š. je osobným priateľom žalobcu. Predseda najvyššieho súdu sa pred médiami viackrát vyjadril, že sudca S. je človek, ktorého si treba vysoko vážiť a že keby sme mali všetkých takých sudcov, ako je S., bolo by dobre. Čiže žalobcu dal za príklad všetkým sudcom na Slovensku“. Podľa názoru žalobcu v osobe JUDr. Kataríny Javorčíkovej „nie je žiadna záruka, že bude v odvolacom konaní o ochranu osobnosti J. rozhodovať objektívne a nestranne. Je viac než pravdepodobné, že by bola ovplyvnená priateľstvom medzi žalobcom a predsedom najvyššieho súdu a nerozhodla by spravodlivo“. Podľa žalobcu je „všeobecne známe, že namietaná sudkyňa je viac než v priateľskom vzťahu s JUDr. J., ktorý je dlhodobým kritikom predsedu najvyššieho súdu, a ktorý tiež podpísal *Chartu päť viet*“. Navyše, právny zástupca žalobcu „na tohto sudcu podal 11. septembra 2009 sťažnosť na prietahy v konaní do rúk predsedu najvyššieho súdu“ a predseda trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu mu v nadväznosti na to oznámil, že sťažnosť je v celom rozsahu opodstatnená a povedie k podaniu návrhu na disciplinárne stíhanie JUDr. J.. Podľa názoru žalobcu „tieto skutočnosti sú tiež vážnym dôvodom, prečo sudkyňa JUDr. K. nemôže v odvolacom konaní o ochranu osobnosti J. konať nestranne a nezaujato. Menovaná sudkyňa by bola celkom určite ovplyvnená sťažnosťou na sudcu JUDr. J.“. Časť uvedeného podania z 12. októbra 2009, ktorá obsahuje námietku, že JUDr. K. nie je zákonnou sudkyňou, odôvodnil žalobca poukazom na čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky s tým, že „sudca, ktorý politikárči, nemôže byť zákonným ani nestranným sudcom“. Žalobca k podaniu z 12. októbra 2009 pripojil fotokópie niektorých novinových článkov, sťažnosti žalobcu na prietahy v konaní a písomnej odpovede na túto sťažnosť.

JUDr. Katarína Javorčíková vo vyjadrení k námietke zaujatosti uviedla, že sa necíti byť zaujatá a vylúčená z prejednávania a rozhodovania vecí. Ponecháva však na úvahu

nadriadeného súdu, či vzhľadom na obsah podanej námietky sa objektívne ako nezaujatá môže javiť navonok.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktorý je vo vzťahu ku Krajskému súdu v Bratislave nadriadeným súdom (§ 16 ods. 1 O.s.p.), posudzoval dôvodnosť vnesenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov, výnimky z ktorej stanovuje iba zákon. V zmysle zákona sú totiž sudcovia vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, (iba) ak existuje ich určitý pomer, ktorý je relevantný z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednaníu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu buď a/ k veci (kedy má sudca svoj konkrétny záujem na spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo b/ k účastníkom konania (o taký vzťah ide vtedy, ak sudca má k účastníkovi konania určitý osobný vzťah) alebo c/ k zástupcom účastníkov konania (viď obdobne b/). Pokiaľ má tento vzťah viesť k vylúčeniu sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, musí byť spôsobilý vyvolať pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Nestrannosť a nezaujatosť sú požiadavky, ktoré sú súčasťou práva na spravodlivý súdny proces a súvisia s princípom rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania pred súdom.

Súčasťou základného práva na prejednanie veci pred nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu účastníka súdneho konania, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 O.s.p. a vylúčiť označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je iba povinnosť súdu prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (viď I. ÚS 27/98).

Ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p. spája vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci nielen so skutočne preukázanou zaujatosťou sudcu, ale so samotnými pochybnosťami, ktoré v tom – ktorom prípade možno mať o sudcovej nezaujatosti [viď tiež zásady prijaté judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorých spravodlivosť nielenže musí

byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („justice must not only be done, it must also be seen to be done“)].

V § 14 ods. 1 O.s.p. vyjadrená korelácia dvoch javov (právne relevantný vzťah sudcu k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom – pochybnosti o nezaujatosti sudcu) nie je vzťahom príčiny a následku, ktorý by bol nevyhnutne založený na príčinnej súvislosti. Pokiaľ má sudca určitý pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom, prejaví sa táto skutočnosť v subjektívnej sfére sudcu (vo vnútornej sfére jeho pocitov, náhľadov, presvedčení, myšlienok a pod.). Otázka existencie pochybností o jeho nezaujatosti má však, na rozdiel od toho, základ v objektívnej sfére (v tom, ako sa relevantné – objektívne existujúce skutočnosti – prejavujú navonok). Obdobne aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva rozlišuje na jednej strane subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu, zahrňujúce osobné presvedčenie a správanie sudcu vo veci, na druhej strane objektívne hľadisko, založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akýchkoľvek pochybností o nezaujatosti sudcu (napr. Saraiva de Carvalho proti Portugalsku, 1994, Gautrin a ďalší proti Francúzsku, 1998 a pod.). Nadriadený súd musí opodstatnenosť námietky zaujatosti sudcu vznesenej účastníkom konania posúdiť so zreteľom na obe uvedené sféry a hľadiská (tak subjektívne, ako aj objektívne).

Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Uplatňuje sa tu teória zdania nezaujatosti. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokúvanej veci a k účastníkom konania. Určujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená.

Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce. Rozhodujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Za objektívne nemožno

považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti, ktoré by mohli objektívne viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom disponuje.

Aj pri zohľadnení teórie zdania môže dôjsť k vylúčeniu sudcu iba v prípade, keď je celkom zjavné, že daný vzťah sudcu dosahuje taký charakter a intenzitu, že nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne. Treba mať tiež na zreteli, že inštitút vylúčenia sudcu v občianskom súdnom konaní má úzku väzbu na ústavnú zásadu, v zmysle ktorej nikto nesmie byť odňatý zákonnému sudcovi. O prípad odňatia veci zákonnému sudcovi by išlo, pokiaľ by nadriadený súd vylúčil zákonného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci bez toho, aby boli splnené podmienky pre jeho vylúčenie v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p.

Vychádzajúc z podstaty vzťahov sudcu, ktoré môžu byť relevantné z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p. (t.j. vzťahu sudcu k 1. veci, 2. účastníkom konania, 3. právnym zástupcom účastníka konania) najvyšší súd uvádza nasledovné:

1. Žalobca v danom prípade nenamieta, že by JUDr. Katarína Javorčíková mala vzťah k veci (t.j. že by bola osobne zainteresovaná na určitom priebehu a výsledku konania).

2. Námietku zaujatosti odôvodňuje žalobca tým, že táto sudkyňa má k nemu vzťah, ktorý ju vylučuje z prejednávania a rozhodovania veci. Pre posúdenie žalobcom uvádzaného vzťahu z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. je potrebné bližšie analyzovať ním tvrdený vzťah.

JUDr. Jozef S. tvrdí, že existuje (nepriamy) vzťah medzi namietanou sudkyňou a ním, ktorý má byť podľa neho daný z dôvodu existencie iného (osobného) vzťahu, a to: na jednej strane vzťahu JUDr. Kataríny Javorčíkovej a predsedu najvyššieho súdu (obsahom tohto vzťahu majú byť kritické výhrady sudkyne krajského súdu voči predsedovi najvyššieho súdu), na druhej strane (priateľského) vzťahu predsedu najvyššieho súdu a žalobcu. Žalobca z existencie týchto vzťahov vyvodzuje svoje subjektívne obavy, že prejednanie a rozhodnutie veci namietanou sudkyňou by mohlo byť neobjektívne, zaujaté a nespravodlivé.

Vyššie už bolo uvedené, že opodstatnenosť obavy z nestrannosti sudcu nemožno posudzovať podľa toho, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí. Vzťahy

sudcov a účastníkov konania a vzťahy sudcov a zástupcov účastníkov konania tvoria súčasť širšej kategórie medziľudských vzťahov. Bez toho, aby bolo potrebné vyjadriť sa o „sprostredkujúcom“ vzťahu namietanej sudkyne a predsedu najvyššieho súdu, treba v súvislosti s aspektmi významnými podľa § 14 ods. 1 O.s.p. zdôrazniť, že medziľudské vzťahy vznikajú, menia sa a zanikajú vždy tak, že to zodpovedá individuálnym okolnostiam najrozmanitejšej povahy. V súlade s účelom uvedeného zákonného ustanovenia nemá žiadne opodstatnenie také vnímanie medziľudských vzťahov, pri ktorom by platilo, že ak má sudca taký alebo onaký vzťah k určitej osobe, má zároveň ten istý vzťah ku všetkým, ktorí sú priateľmi tejto osoby. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že sama skutočnosť, že žalobca je priateľom predsedu najvyššieho súdu, kritizovaného vec prejednávajúcou sudkyňou, nezakladá bez ďalšieho objektívnu možnosť vzniku pochybností o nezáujatosti namietanej sudkyne v danej veci.

Obdobne, vychádzajúc zo záverov odôvodnených v predchádzajúcom odseku, dospel najvyšší súd tiež k názoru, že zakladať dôvod pre pochybnosti o nezáujatosti namietanej sudkyne nemôže ani skutočnosť, že má „viac než priateľský vzťah k JUDr. J., ktorý je dlhodobým kritikom predsedu najvyššieho súdu“ (priateľa žalobcu). Aj v tejto súvislosti najvyšší súd konštatuje, že z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. nemá žiadne opodstatnenie vyššie spomenuté zjednodušujúce vnímanie podstaty medziľudských vzťahov, ktoré je evidentné z tvrdení žalobcu uvedených vo vznesenej námietke zaujatosti.

Na odôvodnenie zaujatosti JUDr. Kataríny Javorčíkovej žalobca ďalej uviedol, že menovaná je signatárkou *Charty päť viet*, ktorá (ako sa uvádza v námietke) je podľa mediálneho vyjadrenia predsedu vlády Slovenskej republiky a tiež predsedu vládnej politickej strany politicky motivovaná. Najvyšší súd aj pri zohľadnení tých ustanovení zákona č. 385/2000 Z.z., ktoré prikazujú sudcom, aby sa nenechali pri výkone svojej funkcie ovplyvniť záujmami politických strán alebo politických hnutí, konštatuje, že zo vznesenej námietky nevyplýva, akú a z čoho vyvodzovanú relevanciu (§ 14 ods. 1 O.s.p.) na prejednávanú konkrétnu vec (ochrany osobnosti) má mať skutočnosť, že namietaná sudkyňa podpísala *Chartu päť viet*, týkajúcu sa na všeobecnej úrovni niektorých javov v justícii. Pre účely posúdenia opodstatnenosti vznesenej námietky zaujatosti možno konštatovať, že bez ohľadu na to, aký má táto všeobecne koncipovaná „charta“ charakter, nemôže byť – pri absencii vecných alebo personálnych súvislostí – jej podpísanie považované za dôvod, ktorý by bol

spôsobilý vyvolať pochybnosti o nezaujatom prístupe sudkyne (signatárky „charty“) v konkrétne prejednávanej veci o ochranu osobnosti žalobcu.

3. Opodstatnenosť námietky zaujatosti je napokon vyvodzovaná z údajného vzťahu JUDr. Kataríny Javorčíkovej k právnomu zástupcovi žalobcu. Existenciu tohto vzťahu vyvodzuje žalobca z toho, že JUDr. J. podal v inom konaní (v trestnej veci, v ktorej vystupoval ako právny zástupca obžalovaných A. a M.) sťažnosť na JUDr. J. („s ktorým má JUDr. Katarína Javorčíková viac než priateľský vzťah“), v ktorej mu vytýka spôsobenie prietahov, a že táto sťažnosť bola uznaná za opodstatnenú a má viesť k disciplinárnemu stíhaniu menovaného sudcu.

Aj so zreteľom na už vyššie uvedenú neprípustnosť zjednodušujúceho vnímania medziľudských vzťahov najvyšší súd konštatuje, že dôvodom na vylúčenie vec prejednávajúcej sudkyne (§ 14 ods. 1 O.s.p.) nemôže byť bez ďalšieho sama skutočnosť, že advokát zastupujúci žalobcu podal v inom súdnom konaní sťažnosť na iného sudcu než je vec prejednávajúca sudkyňa (i keby bol tento sudca so sudkyňou „vo viac než priateľskom vzťahu“).

4. Pokiaľ sa v podaní žalobcu z 12. októbra 2009 uvádza, že JUDr. Katarína Javorčíková nie je zákonnou sudkyňou, najvyšší súd poukazuje na rozvrh práce Krajského súdu v Bratislave na rok 2009, v zmysle ktorého je predsedníčkou senátu „14 Co“ tohto súdu JUDr. Katarína Javorčíková (predtým S.).

Podľa § 3 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je zákonným sudcom sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci.

Podľa výkladu Ústavného súdu Slovenskej republiky je zákonným sudcom sudca miestne, vecne a funkčne príslušného súdu, ktorý má vo veci konať podľa rozvrhu práce prijatého v súlade so zákonom (pozri napr. I. ÚS 8/94, II. ÚS 15/96, II. ÚS 43/97, II. ÚS 47/99, III. ÚS 31/01).

Na tom, že JUDr. Katarína Javorčíková je v danom prípade zákonnou sudkyňou, nemôžu nič zmeniť skutkové okolnosti, z ktorých žalobca vyvodzuje svoj názor, že táto sudkyňa „politikárči“.

5. Z vyššie uvedeného vyplýva, že žalobcom vznesená námietka nie je opodstatnená, lebo nevyšla najavo skutočnosť, ktorú by bolo možné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. považovať za dôvod objektívne opodstatňujúci pochybnosti o nezáujatosti JUDr. Kataríny Javorčíkovej ako zákonnej sudkyne. Vzhľadom na to najvyšší súd rozhodol, že namietaná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 3. novembra 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková